

Meghalt Varsandán László

Nagyapja, Varsandán János, már részt vett Hódmezővásárhelyen a Szántó Kovács János vezette agrár-socialista mozgalomban, édesapja, id. Varsandán László pedig a céhek föl-számolásával meginduló, szakmai szervezetek alakításában. Mint szabómunkás, szakmai szervezetének haláláig vezető tagja volt. A Magyarországi Szociáldemokrata Pártnak az első között lett a tagja, később a párt szegedi titkára. A Tanácsköztársaság idején már nagy betegnek tette, ami erejéből tellett. 1920. május 3-án, 48 éves korában meghalt.

Fia, az „ifjú” Varsandán László, aki 1899. május 9-én született, nagyapja és édesapja nyomdokain haladva, fiatalon kivette részét a munkások és a parasztproletárok jobb sorsáért folyó harcából. 12 éves korában szegődött el nyomdászinasnak. Gondolatait édesapja példája mellett a körülötte élők szenvedése és családja állandó gondokkal küzdő élete motiválta. A háborúból hazatérve, ő már a kommunista eszme szolgálatában fejtette ki tevékenységét.

A Tanácsköztársaság védelmében beállt a Vörös Hadseregbe. A bukás után román fogságba került, ahonnan 1 év után érkezett haza. Itthon az idegen megszállás utáni és az ellenforradalmi erők által kialakult helyzetben tevékenyen kivette részét, a Ladvánszki József által vezetett kommunista mozgalomban, melynek hamarosan vezetőségi tagja lett. Tevékenységüket árulás következtében, 1922 tavaszán a rendőrség leleplezte. Még az év őszén megtartott tárgyaláson, a 23 éves Varsandán Lászlót, 2 évi fegyházra és 5 évi jogvesztésre ítélte a szegedi törvényszék ötös tanácsa.

Szabadulása után, szakmai szervezete —, hogy megkíméljék a további rendőri zaklatásoktól — Gyomára közvetítette, a Kner nyomdába itt azonnal bekapcsolódott a mozgalmi munkába, az agitációs és a Vörös Segély területén. Sokszor álmódzott is — ahogy ő mondta —, ilyenkor megjelent előtte keserves gyermekkor. A hónapok és évek egymásra gyűrűzése közben a kétely is: vajon kiderül-e egyszer az ég, a munkások fölött. Álmódzását 1942-ben versben is megfogalmazta, melynek egyik strófája így szól: „Biztató emléket tovább csak egyre szőttem én, mit apám mesélt egy aranylószi délután. Térdig járva a Makkos-erdő levélszönyegén, egy új világról mesélt, álmódzott az apám.”

A folszabadulás után, néhányad magával megalakították a Kommunista Párt gyomai szervezetét. Hamarosan a gyomai járás pártbizottsági titkára lett. Az átlamosítások után pedig, a Kner-nyomda első munkásigazgatója.

1955-ben súlyos betegsége miatt rokkantnyugdíjra. A nagybeteg nyomdászra még egy megpróbáltatás várt, 1956-ban az ellenforradalmárok elhurcolták, ahonnan katonai segítséggel szabadult meg.

Mozgalmi és közeleti tevékenységéért több kitüntetés mellett megkapta a Szocialista Hazaért Erdemrendet. 1989. január 5-én vettek tőle búcsút a dunaiúvárosi pártbizottság elvtársai, barátai.

Lengyel Mária

Varsandán László temetésére január 27-én, 14 órakor kerül sor, a Belvárosi temetőben. MSZMP Szeged Városi Bizottsága

Tanácsadó testület

A Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Minisztérium képviselői kedden jelentették be, hogy a tárca, konzultatív döntés-előkészítő és tanácsadó testületet

hozott létre: a Környezet-politikai Tanácsot. Az új testületben — amely ma, szerdán tartja alakuló ülését — a társadalom széles rétegeinek képviselői foglalnak helyet.

Weöres Sándor, mint a kis herceg, ebből a rövid látogatásból visszatért az örökkévalóságba. Ő, aki nem is költő, de maga a költészet volt. „Még síromban is azokkal tartok, akik nem tisztelik rám fogott, vagy valódi rigolyáimat, bátran túllépek a bearanyozott hülyén, olyan kezdemények és tetők felé, amelyeket én nem is álmodhatok”. Hát bizony, ennek a meghökkenítő megfogalmazás igényének valószínűleg még jó ideig senki sem felel meg, a pályatárs Vas István is így köszöntötte 70. születésnapján: „Nem Bujdosó, nem is Vörös: Várdasló vagy, Weöres Sándor.”

Idáig azonban hosszú, s nem egyenes út vezetett, mindig a maximumot teljesítette. Már 16 évesen is a csúcson volt, az Öregben bámulatos beleérzőképességet mutatott, s a verset később Kodály zenésítette meg. Kosztolányi „drága csodagyermeknek” nevezte, Babits 1935-ben Baumgarten-díjjal részesítette. Az ötvenes éveket nála is a sztereotípiának tűnő állítással jellemezhetjük: alig jelenthetett meg, néha verseit még torzították is. Illyés Gyulának köszönhetően versfordítóként élt —

In memoriam W. S. (1913–1989.)

Csiribiri Csiribiri
zabszalma —
négy csillag közt
alszom ma.

Csiribiri Csiribiri
bojtortán —
lélek lép a
lajtortán.

és itt is halhatatlant alkotott.

Csipp / csepp / egy csepp / öt csepp / meg tíz: / olvad a jégcsap / csepereg a víz.

Később aztán cseppent-csurrant, majd ömlött az elismerés: Kossuth-díj, költők sokaságának köszöntő verse, valószínűtlenül nagy példányszámban kiadott kötetek, a tisztelők és hízelgők hada, és a legfőbb eredmény: a gyerekek magukénak érzik verseit. Mert szép eredmény, hogy távollétében — versei reményében — a macskáját is főszerkesztő őrzi, vagy még a rajzait is elkapkodják, de hogy a gyerekek a nadragyszaggató fáramaszástól az óvodai diszünnepekig mindenhol az ő verseit szá-

Múzeumi kutatások

A fenti címmel kétnapos előadást rendez a Fekete Házban a Csongrád Megyei Múzeumok Igazgatósága: ma, szerdán délelőtt 10 órai kezdettel Horváth Ferenc, Trogmayer Ottó, Vörös Gabriella, Lőrinczy Gábor, B. Nagy Katalin és Kürti Béla tart régészeti előadást, délután 2-től néprajzi előadások következnek — többek között a mindszenti halászatról, a csongrádi juhászatról, és a Duna-Tisza közén végzett újabb településtörténeti kutatásokról számol be Bárkányi Ildikó, Fejér Gábor, Juhász Antal, Nagy Vera és Sücs Judit.

Holnap, csütörtökön délelőtt 10 órai kezdettel Szuró Pál művészettörténeti előadása nyitja meg a tudományos program második napját, majd történelmi előadások hangzanak el, egyebek mellett a szegedi múzeum első kiállításairól, makói temetőkről és egy gyártelep-alapító iparos visszaemlékezéseiről. Délután például a Kolozsvári Nemzeti Színház 1941-es megszervezéséről, az úgynevezett Utassy-misszióról, és egy 1935-ös csongrádi országyűlési képviselő-választásról hallgathatnak meg előadásokat a résztvevők. Az előadást Lengyel Andrásnak egy régi szegedi újságíró. Csuka Ferencet megidéző irodalomtörténeti, továbbá Gaskó Béla és Varga András természet-tudományi témájú előadása zárja.

Megmaradt a festmény

Egy harminc év körüli, tolokocsis fiatalember kedden a Vatikán képtárában gyűlékony anyaggal locsolta le Raffaello egyik Madonna-festményét, majd gyufával meg akarta gyújtani a képet. A múzeumi örök idejében lefogták a fiatalembert, s a kép sértetlen maradt.

A Vatikán szóvivője szerint a fiatalember személyazonosságát még nem állapították meg: annyit tudni, hogy csak angolul beszél, és a jelek szerint értelmi fogyatékos. A Foligno Madonna című festmény 1512–13 körül készült, és felhőkön ül, karjában csecsemőt tartó Madonnát ábrázol.

Levelek az erdélyiekért

Néhány napja beszámoltunk arról, hogy a Magyar Demokrata Fórum szegedi csoportjának kezdeményezésére a Bartók Béla Művelődési Központban levélakciót szerveztek. A levelek címzettje Martenson úr, az ENSZ Emberi Jogok Bizottságának főtárgyalóhelyettese, aki a közeli napokban sok száz magyar állampolgártól olvashatja: „Azon-nali intézkedést sürgetve fordulok Önhöz a kétségbeesztő romániai állapot ügyében. Romániában a politikai, társadalmi, kulturális, és legújabbban a fizikai terror az emberi szenvedés és félelem eddig soha nem tapasztalt méreteit öltötte.” A levél a továbbiakban röviden bemutatja a romániai magyar kisebbség sorsát, majd ezekkel a sorokkal fordul a nemzetközi szervezet illetékeséhez: „... kérem, hogy az ENSZ Emberi Jogok Bizottsága sürgősen tűzze napirendjére a romániai helyzetet általában, és a romániai kisebbségek helyzetét különösen.”

Pordány Lászlóval, az MDF helyi szervezete elnöke-ségi tagjával beszélgettem a levélakcióról.

— Nem gondolja, hogy az emberek egyszerűen legyintenek, mert elégük lesz az „erdélyezésből”?

— Jogosan tarthatunk ettől, de amíg nem tettünk meg minden tőlünk telhetőt, inkább a célra kell ügyelnünk.

— Miért épp ezt az esz-közt választották?

— Eddig abban bízunk, hogy a budapesti törvényho-zás odafigyel arra, amit sok ezren kérnek. Az MDF pécs —baranyai szervezete például az Országgyűléshez el-juttatott egy igen tisztelet-tudó, összefogott kértést arról, hogy a romániai magyar kisebbség ügyét tűzzék napirendre, de nem kaptak érdemi választ.

— Ezért fordulnak az ENSZ-hez. Ön szerint szükség van menekülttáborokra?

— Jól menedzselte, rendezett táborokat mindenki-föl kell állítani a menekültek számára. Ma ennél jobb megoldást aligha találhat-nánk ki.

— Mit várnak a levélak-ciótól?

— Amit kérünk: foglal-kozzon az ENSZ a romániai kisebbségekkel, és általában a romániai helyzettel. Nem-zetközi gyakorlat, hogy leg-alább kétezer egybehangzó kérelmet tartalmazó levél esetén már foglalkoznak rendszerint az ügygel. Hétfő estig 2500 levelet postáztunk.

— Gondolom, az úgy na-pirendre tűzése csak a mi-nimális program. Mit várnak egy esetleges tanácskozás-tól?

— Azt, hogy a nemzetközi figyelem még jobban ráír-

nyul a romániai szörnyűsé-gekre, hogy talán hivatalo-san is tiltakozik az ENSZ, esetleg elítéli a román álla-mi politikát.

— Ma már „mindenki” le-velet ír, petíciót szerkeszt, felhívásokat olvas. Megelé-gednek a politizálás eme eléggé kezdetleges eszköze-vel?

— Nem szeretnénk meg-kopott levélíróként meg-öregedni, de csak annyit te-hetünk ma, ami jelentősen le-gálisan megengedett. Nem akarjuk az állampolgárok jogos igényeit törvénytelen eszközökkel kifejezésre jut-tatni, azaz a Parlament ka-puinak bedöntése helyett ak-tív politizálással követjük a törvényhozás fejlődését.

— Ezek szerint türelme-sek.

— Egyelőre, igen.

Dlusztus Imre

A Magyar Demokrata Fórum szegedi szervezete az Erdély Szövet-ség felhívásához csatla-kozva, a változatlanul nagy érdeklődés követ-keztében folytatja Le-vél az ENSZ-hez, Er-délyért című akcióját. Az egész héten folyta-tódó levélküldéshez csatlakozni változatla-nul a Bartók Béla Mű-velődési Központban, délután 2-től este 10-ig lehet.

Megkezdődött a csengelei gyűjtogatók pere

Tegnap reggel a Csongrád Megyei Bíróságon Exterde Tibor kezdte tárgyalni azt a tragikus bűncselekményt, ami 1988. augusztus 15-én történt a Csongrád és Bács megye határán levő kisfalú, Csengele tanyavilágában. A féltékenységi dráma nyomán elkövetett gyűjtogatás során az egyik tanyaépületben csaknem tucatnyi ember égett meg, közülük a helyszínen, illetve később a kór-házban összesen heten hal-tak meg. A nyolcadik áldo-zatot a bűncselekmény ér-telmi szerzője, Hajagos Tóth Imre pisztollyal lötte le, s ezután önmagával is vég-zett. A keddi tárgyaláson az elsőrendű vádlott a cselek-ményben végig segítségére

levő 27 éves Ladányi János, a másodrendű pedig idősb Hajagos fia, Hajagos Tóth László, aki augusztusban még 16 éves sem volt. A harmadrendű vádlott a perben az a Legéni István (30 éves), aki a pisztolyt szerez-te Hajagos számára.

A várhatóan háromnapos tárgyalásor első napján az ügyészség képviselője ismer-tette a vádat, miszerint La-dányi Jánost nyereségvágy-ból, különös kegyetlenséggel, több emberen, társtettségben elkövetett emberöléssel, Hajagos Tóth Lászlót kü-lönös kegyetlenséggel, több emberen elkövetett ember-öléssel, Legéni István pe-dig löfegyverrel és lőszerez-való visszaéléssel vádolják.

A tárgyalás a vádlottak, mindenekelőtt Ladányi János kihallgatásával folytatódott. A fiatal, juhász foglal-kozási férfi szülei is juhá-szattal foglalkoztak, a nyolc-gyerekes család így gyakran változtatta lakóhelyét. A fér-fi korán összeütközésbe ke-rült a törvénnyel, s előbb a fiatakorúak börtönében ült, majd ötször a felnőttek kö-zött is. A tárgyaláson rész-ben vallotta magát bűnös-nek, mert azt mondta: egy-részt nem tudta, hogy ilyen sokan vannak a tanyában, másrészt pedig Hajagos Tóth Imre pisztollyal kényszeri-tette az akcióban való rész-vételre. Az is kiderült egyé-bként, hogy még 1983-ban, a börtönben ismerkedett meg Hajagossal, később dolgozott is a tanyáján, majd néhány év múlva újból a rács mö-gött hozta össze őket a börtön-sors. Szabadulásuk után gyakran találkoztak, de La-dányi tagadta, hogy bármi-lyen formában szóba került volna Hajagos megromlott magánélete és az, hogy bosz-zússal forral az őt elhagyó asszonnyal szemben. Vallo-mása szerint az sem tűnt föl a férfinak, hogy pisztolyt vá-sárolt barátja, és azt sem

firtatta, miért gyűjtött ösz-sze tanyáján úgy 100 liter benzint. Állítása szerint csak közvetlenül a tragikus eset előtt világosodott meg szá-mára, hogy Hajagos föl akar-ja gyújtani a tanyát, s ebben órá is számított. Ladányi János többször is kijelentette: ellenállásra, szökésre ezután már nem gondolhatott, mert a pisztollyal és késsel fölsze-relt Hajagos mindenhová kö-vette. Úgy nyilatkozott, ez-után csak annyiban tudott szembeszállni barátjával, hogy nem gyűjtotta meg a tanyába dobott benzines pa-lackot. Ez a bíróságon el-mondott tanúvallomás több ponton gyökeresen ellentétes azzal az előadással, amit La-dányi rendőrségi és ügyészi kihallgatása során is több-ször megerősített. E szerint tudott Hajagos tervéről, azt is tudta, hány ember alszik a tanyában, s a segítséget cseppet sem önzetlenül vál-lalta, hiszen Hajagos tanyá-ját, autóját és libáinak egy részét is neki ígérte.

A későbbiekben a bíróság megkezdte Hajagos Tóth László kihallgatását. Előtte azonban a tanács elnöke kö-zölte a fiatalemberre: tud-nak arról, hogy a börtönben Ladányi — akiről egyébként a tárgyaláson, mint különö-sen veszélyes bűnözőről, egy pillanatra sem vették le a bi-lincset — levelet próbált el-juttatni a fiataikorúnak, amiben vallomása megvál-toztatására és Ladányi szá-mára kedvezőbb nyilatkozat-tételre kérte a fiút. Az elnök azt is nyomatékosította a ki-nézetre is szinte még gyerek Hajagossal: tettének meg-ítélésében különösen sokat jelenthet a feltáró vallomás.

A bűncselekmény tárgya-lása ma reggel Hajagos Tóth László meghallgatásával folytatódik, majd megszólal a szabadlábban védekező „fegyverkereskedő” is. Ítélet várhatóan holnap délután.

Balogh Tamás

Kelemen Gábor